

Azərbaycan Tibb Universiteti Tədris Terapevtik Klinikasının İdarəetmə Sistemində İnformasiya-kommunikasiya Texnologiyalarının Rolu, Problemlər və Hədəflər

Surxay Musayev

Azərbaycan Tibb Universiteti Tədris Terapevtik Klinikası, Bakı, Azərbaycan
terapevtik@amuclinic.com

Xülasə— Məqalədə Azərbaycan Tibb Universiteti Tədris Terapevtik Klinikasının idarəetmə sistemində informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının (İKT-nin) tətbiqinin mövcud vəziyyəti nəzərdən keçirilmiş, bu sahədə yaranmış problemlər araşdırılmış və onların aradan qaldırılması istiqamətində görüləcək işlər qeyd edilmişdir.

Açar sözlər— səhiyyə sistemi, İKT, klinika, idarəetmə sistemi.

I. GİRİŞ

Müasir dövrdə İKT sürətlə həyatın bütün sahələrinə daxil olur, durmadan təkmilləşir. Bu, səhiyyə sistemində özünü daha qabarıq göstərir. Respublikamızın sürətlə artan iqtisadi qüdrəti səhiyyə sisteminin getdikcə modernləşməsi, yenilənməsi və hərtərəfli inkişafına ciddi təkan vermişdir.

Əsas ulu öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulan və onun davamçısı möhtərəm Prezidentimiz İlham Əliyev tərəfindən çox uğurla davam etdirilən səhiyyənin inkişaf strategiyasının həyata keçirilməsi nəticəsində ölkənin səhiyyə sistemi, ayrı-ayrı müəssisələr əsaslı şəkildə yenilənmiş və müasirləşmişdir.

Son illərdə Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin məqsədyönlü və ardıcıl fəaliyyəti nəticəsində həm müasir tibbi texnologiyaların tətbiqi, həm də tibb müəssisələrinin idarə edilməsində müasir kompüter proqramlarından istifadə geniş vüsət almışdır.

II. TƏDRİS TERAPEVTİK KLİNİKASINDA İKT-NİN TƏTBİQİ

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin 11 sentyabr 2007-ci il tarixli Sərəncamı ilə təsis edilmiş “Tədris Terapevtik Klinikası” fəaliyyətinin ilk günlərindən əhaliyə yüksəkixtisaslı tibbi yardım göstərməklə yanaşı, klinikanın idarəetmə sistemində müasir İKT-nin tətbiqinə ciddi fikir vermişdir.

Bu gün klinikada bütün müasir tibbi diaqnostika metodları – KT, MRT, USM, angiografiya, angioplastika, endoskopiya və digərləri kompüter texnologiyaları bazası əsasında həyata keçirilir.

Xəstələrin müalicəsində istifadə olunan fizioterapevtik, kardioloji, nefroloji, reanimasiya, laborator cihazların, demək olar ki, hamısı kompüter əsasında fəaliyyət göstərir.

Bununla yanaşı, klinikada 300-ə qədər kompüter birləşdirən 20 moduldan (xəstə qeydiyyatı, poliklinika, əczaxana, laboratoriya, radiologiya, anbar, qan bankı, personal, xəzinə, informasiya idarə olunma, statistika və s.) ibarət 3 müasir proqramla idarə olunan geniş kompüter şəbəkəsi yaradılmışdır. Klinikanın idarəetmə sistemi (KİS), Laboratoriya idarəetmə sistemi (LİS) və PAKS-dan (*ing. Picture Archiving and Communication System*) ibarət bu şəbəkə bütün tibbi sənədləşmə proseslərini sürətlə icra etmək, arxivləşdirmək, statistik işləmək, görüntüləmə və laborator müayinələrinin nəticələrini operativ olaraq müalicə həkimlərinə, eləcə də dünyanın hər hansı ölkəsində fəaliyyət göstərən mütəxəssisə göndərmək imkanına malikdir.

Klinikada bütün ambulator kartlar, xəstəlik tarixləri, epikrizlər, statistik hesabatlar kompüterlər vasitəsi ilə icra olunur və yuxarı səhiyyə orqanlarına ötürülür. Laborator müayinələrin nəticələri kompüter əsasında çalışan tam avtomat analizatorlar üzərindən dərhal pasiyentlərin e-mail ünvanlarına göndərilir.

Laborator analizlərin keyfiyyətinə nəzarət proqramı şübhəli nəticələri bloklayır və qüsurlu aradan qaldırılmayana qədər həmin göstəricilərin pasiyentlərə ötürülməsinə imkan vermir. Bu proqram eyni zamanda reaktivlərin saxlanma müddətinə görə çeşidlənməsinə və istifadə olunmasına ciddi nəzarət etməyə imkan verir.

Klinikada quraşdırılmış müasir telekommunikasiya kardioloji monitor bazası məsafədən asılı olmayaraq dünyanın hər hansı bir ölkəsində olan pasiyentlərinin ürək və qan-damar sistemlərinin əsas parametrlərini nəzarətdə saxlamağa və pozulmuş göstəricilərin tənzimlənməsinə kömək etməyə imkan verir.

İKT tətbiqi nəticəsində klinikada çalışan professor-müəllim heyəti, həkimlər xarici ölkələrin qabaqcıl klinikaları və dünyanın görkəmli tibb mütəxəssisləri ilə video bağlantı qurub, müzakirələr aparıb, məsləhətlər ala bilərlər.

Klinikaya müraciət edən hər bir şəxsə ömürlük kod verilir. Bu kod təkrar olunmayan, fərdi olduğu üçün nəinki sonrakı illərdə təkrar müraciətlər zamanı xəstəliyin tarixini, dinamikasını, aparılmış müalicə üsullarını izləmək, eləcə də pasiyentin arzusu ilə həmin məlumatları istənilən mütəxəssisə göndərmək mümkündür.

Bütün tədris otaqları, iş kabinetləri, palatalar sürətli İnternet xəttinə qoşulmuşdur.

III. KLİNİKADA İKT-NİN TƏTBİQİNİN ƏHƏMİYYƏTİ

Tədris Terapevtik Klinikada İKT-nin tətbiqinin həkimlərin və bütövlükdə klinikanın fəaliyyətində rolu aşağıdakılardan ibarətdir:

- pasiyent haqqında məlumatı sürətlə əldə etmək və onun əsasında tez, dəqiq diaqnoz qoymaq;
- pasiyenti uzaq məsafədən müşahidə etmək və təcili hallarda operativ reaksiya vermək;
- klinikanın bütün avadanlıq və cihazlarının istifadəsinə və yerdəyişməsinə nəzarət;
- həkim-mütəxəssislərin qeyri-tibbi yükünün azalması;
- tibbi xidmətin keyfiyyətinin yüksəldilməsi;
- pasiyentlərin məmnunluğunun artırılması;
- tibbi informasiyanın tez əldə edilməsi və onun tibbi personala çatdırılmasının sürətinin artırılması;
- klinikdaxili tibbi uçot işlərinin təkmilləşdirilməsi;
- yuxarı səhiyyə orqanları qarşısında hesabat prosesinin optimallaşdırılması;
- pasiyentlərin klinikaya ilk müraciətlərindən başlayaraq bütün poliklinik və stasionar müayinə və müalicələri haqqında tam məzmunlu elektron məlumat bazasının yaradılması;
- tibbi məlumatların yüksək səviyyədə qorunması;
- elektron sənəd mübadiləsi;
- sənədləşmənin Səhiyyə Nazirliyinin tələbat və standartlarına uyğun aparılması;
- cihaz və avadanlıqların, tibbi materialların, alətlərin dövriyyəsinə nəzarətin avtomatlaşdırılması;
- dərman vasitələrinin dövriyyəsinin elektron uçotu (anbar-aptək-həkim-xəstə);
- bütün şöbələrin fəaliyyəti haqqında operativ məlumat.

IV. İDARƏETMƏ SİSTEMİNDƏ İKT-NİN TƏTBİQİ İLƏ BAĞLI YARANMIŞ PROBLEMLƏR

İdarəetmə sistemində İKT-nin tətbiqinin xəstəxanaların və həkimlərin fəaliyyətində əhəmiyyətli rolu ilə yanaşı bu sahədə bir sıra problemlər də mövcuddur:

- normativ hüquqi bazanın zəif olması (məsələn, xəstəlik tarixləri və ambulator kartların elektron variantlarının hüquqi sənəd sayılmaması);
- sərəpələnmiş İKT sistemi və məlumat bazasının inteqrasiyasının zəif olması;
- İKT layihələrinin kifayət dərəcədə maliyyələşdirilməməsi;
- yerlərdə ixtisaslı İKT mütəxəssislərinin çatışmazlığı (az əmək haqqı və s.);
- tibb personalının bir hissəsinin, xüsusilə də yaşlı nəslin kompüter texnikasından istifadə edə bilməməsi.

V. HƏDƏFLƏR

Tədris Terapevtik Klinikanın idarəetmə sistemində İKT-nin tətbiqi ilə bağlı aşağıdakı işərin yerinə yetirilməsi nəzərdə tutulur:

- növbəti ildən başlayaraq Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin “Səhiyyənin İnformasiyalaşdırılması Mərkəzi” ilə birlikdə tam olaraq “Elektron Səhiyyə” sisteminə qoşulmaq;
- tibbi informasiya proqramının təkmilləşdirilməsi məqsədilə proqramın istifadəsinin WEB üzərindən təmin olunmasını həyata keçirmək. Tibbi informasiya proqramının bu şəkildə istifadəsi həkim personalı üçün istər ölkə daxilində, istərsə də ölkə xaricində proqramdan istifadə limitini aradan qaldırır. WEB üzərindən proqramın qüsursuz işləməsi üçün Server platformasında zəruri dəyişikliklər apararaq, daha yeni versiya əməliyyat sisteminə keçirilməsini təmin etmək;
- hazırda HP proliant DL 380 G7 serverlərinin əməliyyat sistemlərini MS 2008 standartından MS 2012 standartı ilə əvəz etmək. Bu dəyişiklik server platformasında konfigurasiya əlavələrinə imkan yaradacaq ki, bu da tibbi informasiya proqramının sürətli və qüsursuz işləməsinə kömək edəcək;
- klinikanın mərtəbələrarası körpü rutorların 100 mbps-sürətdən – 1 Gbps sürətli rutorlar ilə əvəz olunması planlaşdırılıb;
- informasiyanın uzun müddətli arxivləşdirilməsi üçün əlavə HP storagework P2000 quraşdırılaraq informasiyanın məxfiliyinin və təhlükəsizliyinin artırılması üçün TMG 2010 serverin TMG 2012 ilə əvəzlənməsi nəzərdə tutulur.